

eli television 'ulkopuolinen' on hallinnut ohjelmapolitiikkaa eli television 'sisäistä'.

Mutta Silvo ei tyydy vain kirjoittamaan historiaa; hän haluaa myös tehdä sitä – tai tulee tahtomattaan tehneeksi. Kansanrintamakoalitio (eli yleisemmin "julkinen politiikka"; termi Silvon) rakensi lujan ja kiinteän televisiotulkinnan (lähinnä julkisen vastuun viestintäpolitiikan ja tietoa, korkeita sivistys- ja moraaliarvoja, poliittista sisältöä ja kansallista kulttuuria korostavan, yhteiskunnallisesti aktivoivan ohjelmapolitiikan, 250-252). Tämän tulkinnan diskursiivinen valta nosti hegemoniaksi – **television omien, ajassa vaihtuvien ja kiinteytymätömien tulkintojen kustannuksella.**

Niinpä televisiotaistelun keskeiset navat ovat yhtäältä nk. **julkinen politiikka**, toisaalta **television itse**. Julkinen politiikka on hallinnut ulkopuolisena mahtina "television 'sisäistä' politiikkaa nimenomaan vahvan ja laajasti hyväksytyksi tulleen tulkintatapansa kautta" (256), kun television omat tulkinnat ovat olleet heikkoja, vaihtelevia ja kiinteytymättömiä. Silvo itse asettuu televisiotaistelussa selvin sanoin television puolelle julkista politiikkaa vastaan – koulukuntansa mallin mukaan: "Suomalaiselle viestintä- ja kulttuuripolitiikalle on tyyppillistä, että poliitikoille kasaantuu paljon {so. liikaa} valtaa viestintään liittyvistä asioista – spesifisistäkin selaisista – päätettäessä" (sanoo Ilkka Heiskanen **Kansan Uutisten** haastattelussa 3.7.1987).

Mutta kenelle vallan pitää kasaantua? Ei siis poliitikoille, vaan...

Silvo uskoo, että todellisen maailman toimijat voivat "lukea tästä tutkimuksesta joitain itseensä kohdistuvia arvioita ja suosituksia" eli tutkielma voi "useissa tapauksissa avata hallinnolle ja suunnittelulle uusia näköaloja ja tietämyspääomia". Suunta on osapuilleen selvillä: "tutkimuksen tulokset ovat tuoneet esille selvää kieli- ja käsiteperusteista rajoittumista. ... Laajentumisen varaa on... erityisesti humanistisen, kulttuurisen ja taloudellisen tietämyksen suuntaan". Silvo avaa taloudellista tietämyspääomaa hallinnolle ja suunnittelulle:

"Yleisradio-keskeisiä viestintä- ja ohjelmoliittisia tulkintoja voidaankin arvostella siitä, ettei niissä ole otettu huomioon niitä tulevaisuustulkintoja, jotka ovat korostaneet julkisten palvelujen ja virastojen toimintaympäristön muutosta kohti markkinaperusteisuutta ja edellyttäneet 'yritysomaisen' strategisen ja liiketoiminnan johtamisen otetta myös julkisten virastojen johtamiseen" (266). Ja tukea tulee heti: "nyt on koittanut aika käsitellä Yleisradiota yhtenä viestintäalan yrityksenä muiden joukossa" (kirjoittaa MTV:n Sisättö **Helsingin Sanomissa** 17.10.1988).

Silvo varoittaa televisiotaistelun "vakiintuneista tulkinta-automaateista" (270), jollaisista pahin on julkisen vastuun poliittinen viestintäpolitiikka. Parhaan im-

muniteetin tällaista "säätelyn yksiolotteistumista" (271) vastaan saa, kun oivaltaa sen yksinkertaisen seikan, että se on yksinkertaisesti "kulttuurinen tai journalistinen **tuote**, jota ihmiset televisio-ohjelmien katsomistilanteessa 'kuluttavat'" (272, korostus KP). Siihen oivallukseen ei yksiolotteisuuden ja television omaa luontoa ja kehitystä tukahduttavan säätelyn mahdollisuutta sisälly, eihän?

Kauko Pietilä

Sanataiteen tutkimus ja paradigman uhmaajat

KARKAMA, Pertti. Sanataide, persoonallisuus, maailmankatsomus. Oulun yliopisto, Kirjallisuuden laitos, Julkaisuja 13/1987.

SALLAMAA, Kari. Sanataiteellisen toiminnan perusteita. Oulun yliopisto, Kirjallisuuden laitos, Julkaisuja 16/1988.

Pertti Karkaman ja Kari Sallamaan nimet yhdistettäneen Oulun yliopiston pieneen mutta pippuriseen kirjallisuuden laitokseen, olkoonkin että Karkama tämän vuoden alussa vähin äänin vaihtoi professuurinsa Oulussa vastaavaan virkaan Turussa.

Olennaisempaa on että nuo molemmat mainitut tutkijat tunnetaan suomalaisen kirjallisuudentutkimuksen vallitsevan paradigman uhmaajina.

Kun väittää tuollaista, lukija voi täydellä syyllä vaatia että väitteen esittäjä kertoo, mikä sitten on vallitseva paradigma. Kirjallisuudentutkimuksen ulkopuolisena en siihen pysty, mutta pidän ilmeisenä – myös ja nimenomaan Karkaman ja Sallamaan uusimpien julkaisujen lukemisen jälkeen – että vallitsevaa paradigmaa olisi lähdeittävä etsimään **hermeneutiikan** ja myös ns. **elämänfilosofian** suunnalta (Karkama käyttää, esim. s. 5, eksplisiitistikin tuota sanaa ja ilmeisesti suunnilleen samassa merkityksessä kuin Juha Heiskanen ja Vesa Oitinen kirjassaan **Ideologia, subjekti, humanismi**, Vaasa 1987; arviotani siitä ks. **Tiedotustutkimus** 4/1987).

Karkaman ja Sallamaan uhmakas suhtautuminen hermeneutiikkaan ja elämänfilosofiaan saa keskenään erilaisia ilmenemismuotoja. Siinä missä edellinen kärjistää ja iskee lujaa – hänen julkaisunsa ensimmäisen luvun otsikkona ei turhaan ole sana Provokaatio – siinä jälkimmäinen on hillitympi. Sisällöllisesti puheena olevan kahden julkaisun välillä on kuitenkin paljon enemmän yhtäläisyyksiä kuin eroja.

* * *

"Tässä tutkimuksessa olen keskittynyt pääosin sanataiteellisen toiminnan ja sen ehtojen tarkasteluun", Karkama kirjoittaa tutkielmansa lopulla (s. 78). Aika lailla sama pätee Sallamaan tehtävänasetteluun.

Molemmat kirjoittavat paljon filosofis-metodologista tekstiä. He eivät pelkää ottaa kantaa vaikeista vaikeimpiin kysymyksiin eivätkä olla poleemisia.

Nimenomaan Karkaman pohtemisuudella on useita eri suuntia. Yksi niistä on johtavien lehtien "kaanonia kantavat kriitikot"; he "tähdentävät kirjallisuutta, joka ilmentää voimatonta elämänfilosofista näkemystä" (s. 9). Tämä poikkeama kritiikin kysymyksiin on kuitenkin syrjähyppyn luontoinen, sillä pääasiassa Karkama keskittyy sanataiteen tutkimuksen eri suuntausten väliseen rajanvetoon.

Positivismin pinnallisuutta ja mekanistisuutta kohtaan Karkama on leppymätön, sillä tähän teemaansa hän kerran toisensa jälkeen palaa, tosin aina ohimennen ja koskaan positivismissa erityisesti viivähtämättä. Samalla hän useammin kuin kerran (esim. s. 25) arvostelee positivismin ja **empirismin** virheellistä samaistamista, mikä vuoksi on "ajauduttu empirismin täydelliseen kieltoon". Jo Provokaatio-lukunsa ensimmäisessä kappaleessa Karkama kirjoittaa "varsinaisesta yhteiskunnallisesta käytännöstä irrallisesta ryhmästä", joka "teoretisoi ja unohtaa pitkäjännitteisen empiirisiin tosiasioihin perustuvan tieteellisen uurastuksen, luottaa yksinomaan abstraktin älyn, intelligenssin, voimaan ilman, että sen tukena täytyisi lainkaan olla tosiasioita ..." (s. 5).

Erilaisista marxilaisista suuntauksista Karkama on kriittisin **pääomaloogista** koulukuntaa kohtaan, jota hän kutsuu "yksioikoiseksi"; se "ei tee oikeutta kulttuurin ja taiteentutkimuksen eikä kulttuurin ja taiteen ominaislaadulle" (s. 75).

Karkamaa ja Sallamaata yhdistää irtisanoutuminen hermeneutiikasta. Karkaman perustelujen ydin on suuressi yksinkertaistettuna se, että tutkijan on paitsi ymmärrettävä teoksen sisäinen liike myös pystyttävä selittämään se teoksen ulkopuolisesta todellisuudesta käsin. "Selittämistä ei tule marxilaisessa tutkimuksessa käsittää hermeneuttiseen tapaan siten, että selittävänä koodina toimisi ajatuksellisesti taiteen perinteestä konstruoitu malli, koodi (skeema), jonka aktualisaatioksi teos käsitetään" (s. 21). Sallamaa tuntuu olevan samoilla jäljillä: hän varoittaa tutkijaa joutumasta "hermeneuttisen idealismin mukaiseen 'ymmärtämiseen', subjektin ja objektin eron häivyttävään immanenssiin" (s. 7).

Edelleen Karkama — joka on kirjoittanut tekstinsä ennen "sianhoitajien" ilmaantumista — on ottanut tulinjalle "näkyvään ja kovaääniseen asemaan kohonneet erilaiset **poststrukturalistisiksi** ja **dekonstruktionistisiksi** sanotut suunnat" (s. 7; korostukset PH:n). Näiden

taustalla hän näkee kaikkien perinteisten **tietoteorioiden ja ontologioiden sivuuttamisen**, joka "on perimmältään oikeutuksen etsintää tutkijan omalle ehdottomuudelle ja edellytyksettömyydelle" (s. 7). Karkama jatkaa: "Täydellinen dekonstruktioivainen kielto voi lähteä vain siitä uskosta, että oma toiminta on edellytyksetöntä ja maailmankatsomuksellisesti tyhjää. Kuitenkin jää avoimeksi kysymys, mitkä ovat dekonstruktioivaisen toiminnan intentiot ja mikä on sen motivaatio" (s. 7).

* * *

Ovatko Karkama ja Sallamaa sitten pelkästään destruktiivisia, vain inventoivat mielestään vähemmän hedelmällisiä tutkimussuuntauksia? Eivät todellakaan.

Ilman muuta heidän kummankin mielessä väikky seläläinen sanataiteen tutkimus, joka ylittäisi esim. edellä mallikappaleiksi otetut kritikoitua suuntauksia. Oma tulkintani on että kummallakin on visio — vieläpä suhteellisen samansisältöinen — kirjallisuudentutkimuksen **grand theory**'sta, johon tämänhetkisen paradigmaattisen tutkimuksen edustajat eivät lainkaan edes pyrkine.

Tämä **grand theory ankkuroisi sanataiteen yhteiskunnalliseen todellisuuteen**, se olisi kaiken lähtökohta ja perusedellytys. Mutta samalla **grand theory** pureutuisi periaatteessa maksimaalisen kohdeherkästi sanataiteellisen toiminnan luonteeseen ja sen ehtoihin, ja näin se olisi tutkijan korvaamaton työkalu hänen ryhtyessään empiiriseen työhön.

Seuraavassa voin ottaa Karkaman ja Sallamaan havitteleman suuren teorian ainekseksi vain pari esimerkkiä, vaikka näin joudun tekemään väkivaltaa heidän moni-ilmeisyydelleen.

Sanataiteen suhde todellisuuteen, Karkaman kirjan nimi vuodelta 1979, on hänelle toki yhä tärkeä. Marxilaisen tutkimuksen "tavoitteena ei ... ole selvittää vain teosten suhdetta lukijakunnan **todellisuuskäsityksiin** vaan pyrkiä ratkaisemaan myös teoksen ja todellisuuden suhde niin pitkälle kuin se historiaa koskevan tiedon perusteella vain on mahdollista" (s. 13, korostus Karkaman).

Karkama pohtii siellä täällä **realismi** ja **naturalismi** -problematiikkaa — esimerkki jälkimmäisestä on Kalle Päätalo — mutta tähdentää että "**kysymys sanataiteen realismista ja kysymys sanataiteen heijastusluonteesta eivät ole samoja**" (s. 23, korostukset Karkaman). Heijastusteoria on Karkamalle mitä tärkein ja — näin rohkenen häntä tulkita, kieltämättä vapaasti — sen hylkääminen olisi hänelle materialismin hylkäämistä. Hän tekee parhaansa osoittaakseen, että heijastusteorialla selaisena kuin hän sitä kannattaa ei ole mitään tekemistä lattean ns. **peilitteorian** kanssa; heijastushan ei tietenkään ole välitöntä vaan mitä välillisintä. Heijastus tuottaa myös visioita.

Esimerkki on nyt välttämätön. Niin Väinö Linna **Tun-**

temattomassa sotilaassa kuin Veijo Meri **Manilla-köydessä** heijastavat sotaa, vieläpä tiettyä Suomen käymää sotaa, mutta miten eri tavoin. "Linnan teoksessa sota koetaan mielettömäksi, Meren teoksessa sota on mielettömyyttä. Meri irroittaa tapahtumat niiden historiallisista ja yhteiskunnallisista yhteyksistä, Linna taas liittää tapahtumat niihin. Sekä Linna että Meri ovat omalla tavallaan kriittisiä: Meri kritikoii arkitajunnan avuttomuutta yllättävissä tilanteissa ja empirian riittämättömyyttä ratkaisemaan uusien tilanteiden mukanaan tuomia ongelmia; Linna asettaa kyseenalaiseiksi virallisesti hyväksytyt myytit sodan luonteesta ..." (s. 17-18). Ja vielä: "Näyttää esimerkiksi siltä, että Meri katsoo elämän olemuksen perustuvan satunnaisuudelle, Linna taas historiallisten tapahtumien tiedostettavissa olevalle loogikalle" (s. 20).

Minua on huvittanut ajatella vaikkapa hieman bourdieulaisittain tutkijan pääomapotentiaali-ilmiotä. Vain kansallisesti tunnettu Karkama on heijastusteorian kommentoijana ylivoimainen esim. suuren maailmantähden Raymond Williamsin rinnalla. Kirjassaan **Marxismi, kulttuuri ja kirjallisuus** (Jyväskylä 1988) Williams (s. 112-117) yrittää panna heijastusteorian matalaksi arrogantisti ja, mikä surullisinta, heikon lähdepojan varassa, yrittämättäkään selvittää itselleen mitä heijastusteorian kannattajat itse tuolla teorialla tarkoittavat. Ehkäpä koko "välitys" Williamsilla mahtuisi Karkamalla heijastuksen sisään, tai ellei mahtuisikaan niin Karkaman teoriassa joka tapauksessa on sija kaikelle sille mitä Williams kutsuu välitykseksi. Näihin asioihin palaan toisessa yhteydessä.

Karkamaa ja Sallamaata yhdistää myönteinen kiinnostus **toiminnan psykologiaa** kohtaan; onhan sanataiteen tekeminen kiistattomasti toimintaa. Karkama kommentoi pitkään Klaus Ottomeyeriä ja Lucien Sèveä löytäen erojen lisäksi myös yhteistä. Ikävä kyllä nämä jakset ovat hänen työnsä vaikeaselkoisimpia.

Empiirisen tiedon arvostajana Karkama korostaa **reseptitutkimuksen** mahdollisuuksia. "Vain empiirisen tutkimuksen perustalta voidaan selvittää, mikä on teoksen tai teosjoukon todellinen merkitys ..." (s. 80). Samalla hän on myönteinen tietentyypistä **semiotiikkaa** kohtaan.

Lopulta edessä väikky kirjallisuudentutkimus joka olisi "humanistista **kulttuuritiedettä par excellence**" (Karkama, s. 33, korostus hänen). Haastava tehtävä olisi yrittää luonnosten perusteella vertailla sitä raymondwilliamsilaiseen kulttuuritieteeseen; varmaan löytyisi yhtäläisyyksiä mutta myös eroja.

* * *

En suinkaan voi yhtyä kaikkeen mitä Karkama ja Sallamaa kirjoittavat. Jos kommentoin vain edellä referoimaanikin, puheenvuoroni kuitenkin venyisi kohtuutto-

man pitkäksi. Pari näytettä riittäköön.

Ei tunnu hyvältä leimata hermeneutiikkaa sinänsä idealistiseksi. Paremmalta tuntuisi ensin korostaa niin materialismin kuin idealismin tulkinnanvaraisuutta ja tiettyä heterogeenisuutta sekä todeta, että voi olla sekä materialistisemmin että idealistisemmin suuntautunutta hermeneutiikkaa.

Ei tunnu hyvältä myöskään lukea "massaviihteen" – Karkama kirjoittaa tämän sanan ilman sitaatteja – varsin rigoristista luonnehtimista: "Massaviihde on sen välttämättömyyden maailman täysivaltainen edustaja, joka salaperäiseltä vaikuttavan voiman tavoin määrää ihmisen ja hänen persoonallisuutensa hahmottumista" (s. 48).

Toisaalta Karkamalla on "massaviihdestä" myös analyttisempi jakso: "Automatisaatiossa taiteellinen tekniikka on muuttunut itsestäänselvydeksi, toistoksi, jolta puuttuu varsinainen taiteellinen merkitys. Tällaisesta epätaiteesta voidaan esimerkkinä mainita massaviihde, jossa sekä kielellis-tyyllilliset ja rakenteelliset että temaattis-sisällölliset komponentit ovat konventionaalituneet ja muuttuneet stereotyyppisiksi" (s. 34).

Nämä ajatukset suorastaan haastavat keskusteluun esim. Ismo Silvon, jonka väitöskirjassaan (**Valta, kenttä ja kertomus**, Helsinki 1988) ilmentämä suhtautuminen tyypilliseen "massavihteeseen" eli tv:n sarjafilmeihin on miltei toisesta maailmasta kuin Karkaman: Silvo (s. 186) tuntuu tarkoittavan että fiktiivisiin sarjaohjelmiin ehkä hyvinkin ongelmattomasti liittyisi aitoja tai yleisölle jossain mielessä arvokkaita sisältöjä. Olisi keskusteltava siitä, **miten** konventionaalistuneet ja stereotyyppistyneet komponentit yleisön eri osaryhmiä kohdatessaan kuitenkin tuottavat aitoja arvokkaita sisältöjä, siitä miten määritellään ja todetaan aitous, miten arvokkuus jne. Entä jos Silvo on oikeassa: onko kulttuurikritiikki silloin enää lainkaan mahdollinen, kaikki on hyvää? Muotoilen kysymyksiä, mutta en implikoivastauksia.

Karkamalla on haaste myös Tarmo Malmbergille, joka omassa väitöskirjassaan (**Tiedotusopin rakenne**, Vammala 1988, ja sitä edeltäneet artikkelit) on vienyt läpi kunnianhimoisen projektin erittelemällä tiedotustutkimuksen suuntauksia ja kommentoimalla niitä kriittisesti. Jos pyritään vielä pitemmälle sofistikoituneisuuteen, edessä on esim. semiotiikan eri virtausten erotteleminen ja niistä keskusteleminen. Seuraavassa Karkamaa:

"Marxilaisen ja muiden semioottisten suuntausten eroja voidaan yleisesti luonnehtia seuraavasti: (1) Sausurelaisesta strukturalistisesta suuntauksesta marxilainen semiotiikka eroaa siten, ettei se pidä koko semiotiikkaa sosiaalipsykologian osana ja kielen subjektina yleistä yhteiskunnallista subjektia; (2) behavioristisesta suunnasta marxilaisuuden erottaa se, ettei marxilaisuus

palautta merkkiprozessia biologiselle tasolle ja näe organisin dispositiota merkkiprozessin varsinaiseksi kantajaksi ja rajoitu vain deskriptioon; (3) viestintäteoreettisesta suuntauksesta marxilaisen erottaa toisaalta ecolaisen pansemiotiikan vastaisuus ja toisaalta taas se, ettei siinä rajoituta vain vaihdon piiriin vaan tunkeudutaan myös produktio ongelmiin; (4) eroja on havaittava myös verrattuna toimintateoreettis-hermeneuttiseen suuntaan, sillä marxilaisuudessa ei rajoituta vain ymmärryksen kategoriaan." (s. 79)

* * *

Karkaman ja Sallamaan tutkielmat eivät tietenkään ole missään mielessä tiedotusoppia. Edellinen viittaa vain väljästi tiedotustutkijoiksi luokiteltaviin nimiin á la Roland Barthes ja Jürgen Habermas, Sallamaa taas sen lisäksi Yrjö Ahmavaaraan, Jorma Mäntylään ja Kaarle Nordenstrengiin.

Mutta tähän ei ole olennaista, vaan se että niin Karkaman kuin Sallamaan kysymyksenasettelut ovat pitkin matkaa kihelmöivän lähellä tiedotusopillisia. Toivottavasti hallitsevan paradigman pakottava voima ei estä keskustelua syntymästä.

Pertti Hemánus

Kontaktipuhelin out — tilakontakti in!

PIETILÄ, Kauko & SONDERMANN, Klaus. Luonnoksia joukkoviestinnän sosiologisen tutkimuksen metodeiksi. Yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitos, Tampereen yliopisto, Sarja B 50/1987.

Tutkimusmetodeja työkseen opettava vaiuu hurmioon saadessaan hyppysiinsä ensimmäistä kertaa Pietilä & Sondermannin. Vaikuttaa siltä, että tässä on vihdoin ratkaisu johonkin: Kuinka yhdistää perinteinen sisällön erittely ja sen tulkinta yhteiskunnallisten rakenteiden uudelleen hahmottamiseen ja jopa yhteiskunnalliseen toimintaan? Sisällön erittely suurimpia ongelmiahan ovat olleet eristyisyys praksiksesta, akateemisuus, työläys (mikä ei ihan enää mikrojen kaudella pidä paikkaansa) ja tulosten itsestäänselvyys verrattuna tutkijan kokemuksiin. Sanomalehtien nuuskiminen kirjain kirjaimelta on varsin monen tiedotustutkijan enemmän tai vähemmän julkinen intohimo. Kuinka tavoittaa tuo päivässä ikuisiksi ajoiksi vanhentuva, tuhansia "instansseja" sisältävä elementti?

Kauko Pietilä ja Klaus Sondermann ovat antautuneet sanomalehdelle, mutteivät tekstiin sulautuvan traditio-

naalisen erittelijän tavoin, vaan kriittistä välimatkaa rakentaen. Mistä tämä välimatka sitten syntyy? Kaikkein pisin se on käsitteeseen, josta tekijät käyttävät nimitystä "ihmisten orgnisoituminen kollektiiviseksi aktoreiksi". Tämä organisoituminen tapahtuu osittain juuri julkisuudessa, joka sitten erilaisissa viestinnän muodoissa kana-voi ("artikuloi") eri tahojen intressejä. Pietilän ja Sondermannin vaihtoehdona on joukkotiedotuksen yleisöjen tutkiminen sisältöjen kautta ja ohella. Tämä juuri vaikuttaa lupaavalta.

Julkisuus muodostuu erilaisista diskursseista ja yleisöistä, joita nämä diskurssit sitten kosiskelevat, puhuttelevat, maanittelevat, aiheuttavat jopa vastaväitteitä. Kauko Pietilän vanha teema, kysymys siitä, millaiseen yhteiskunnalliseen yhteyteen teksti lukijansa solmii, tuntuu hakeutuvan metodiinsa. Voimme esimerkiksi arvioida erilaisten yhteyksien, puhuttelujen ja kontaktien **menestyksellisyttä**: miten puhuttelut todellisuudessa mobilisoivat ihmisiä (s. 11). Tässä vaiheessa tutkija voi jo hahmotella mielessään "menestyksellisyystutkimuksia": mikä väline missäkin tilanteessa "menestyksellisin". Seuraa kuitenkin kylmä suihku. Menestyksellisyys mitaattuu myös Pietilän ja Sondermannin mukaan "jäsen- ja yleisömääristä, lukija-, kuuntelija- ja katsojaluvuista" (s. 11).

No, keskeistä on kuitenkin liike eikä päämäärä ja tässä liike on **yleisöstä julkisuuteen**. Lähemme liikehtimään tekijöiden matkassa ja tuolloin välttämättömäksi kävelykepikeksi tulee diskurssin käsite. Tekijöiden mukaan ihmiset muodostavat erilaisia diskursiivisia liittymiä, joiden sosiologinen tematisointi jäännöstyy polariteettiin **me/me** (s. 27). Maailma jakautuu alituisesti 'meihin' ja siihen, mikä ei ole meitä: "...Se on alituista irtautumista maailmasta ja itsetietoisuuden kehittämistä tässä irtautumisessa — ja sitten mukaan tulemistä, yhteyteen asettumista tämän itsetietoisuuden pohjalta." (28). Pietilän ja Sondermannin mielestä "joukkoviestintä tai journalismi ei muodosta tietoa todellisuuden vastineeksi, vaan aina jonkinlaista sosiaalista ja yhteiskunnallista ryhmittymistä sen 'tuonpuoleisen' vastineeksi, jossa jo on sosiaalista ja yhteiskunnallista jäsentymistä: ihmisiä tietyissä rooleissa ja asemissa, laitoksia, organisaatioita, instansseja ja sen sellaista." (s. 28).

Tässä siis meille joukkoviestinnän sosiologian perusaineokset, missä metodi?

Tekijät eivät onneksi lähde kaavailemaan keittokirjaa. He ryhtyvät "kokeiluun", joissa keskeinen kysymys on, miten **Helsingin Sanomien** julkisuus muodostuu. Artikkeleista etsitään puheaktiteorioiden mukaisia puhuttelijoita, puhuteltuja, kuulijoita sekä illokutiivista voimaa. Kysymys on lyotardilaisittain eräänlaisesta kielipelistä ja sen sääntöjen 'paljastamisesta'. Voiko Helsingin Sanomat paljastua tätä kautta?